C/2026/3925

1.9.2026.

PREPORUKA VIJEĆA

od 10. srpnja 2026.

o ekonomskoj, socijalnoj, strukturnoj i proračunskoj politici te politici zapošljavanja Italije

(C/2026/3925)

VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 121. stavak 2. i članak 148. stavak 4.,

uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2024/1263 Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2024. o djelotvornoj koordinaciji ekonomskih politika i multilateralnom proračunskom nadzoru te stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 1466/97 ([1]), a posebno njezin članak 3. stavak 3.,

uzimajući u obzir Uredbu (EU) br. 1176/2011 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. studenoga 2011. o sprečavanju i ispravljanju makroekonomskih neravnoteža ([2]), a posebno njezin članak 6. stavak 1.,

uzimajući u obzir preporuku Europske komisije,

uzimajući u obzir rezolucije Europskog parlamenta,

uzimajući u obzir zaključke Europskog vijeća,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za zapošljavanje,

uzimajući u obzir mišljenje Gospodarskog i financijskog odbora,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za socijalnu zaštitu,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za ekonomsku politiku,

budući da:

(1) U Uredbi (EU) 2024/1263 navode se ciljevi okvira gospodarskog upravljanja, čija je svrha promicanje dobrih i održivih javnih financija, održivog i uključivog rasta i otpornosti putem reformi i ulaganja te sprečavanje prekomjernih državnih deficita. Uredbom je propisano da Vijeće i Komisija provode multilateralni nadzor u kontekstu europskog semestra u skladu s ciljevima i zahtjevima utvrđenima u Ugovoru o funkcioniranju Europske unije (UFEU). Europski semestar uključuje i sastavljanje preporuka za pojedine zemlje te nadzor provedbe tih preporuka.

([1]) Uredba (EU) 2024/1263 Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2024. o djelotvornoj koordinaciji ekonomskih politika i multilateralnom proračunskom nadzoru te stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 1466/97 (SL L, 2024/1263, 30.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj).

([2]) Uredba (EU) br. 1176/2011 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. studenoga 2011. o sprečavanju i ispravljanju makroekonomskih neravnoteža (SL L 306, 23.11.2011., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj).

(2) Komisija je 25. studenoga 2025. donijela mišljenje o nacrtu proračunskog plana Italije za 2026. Komisija je istog dana, na temelju Uredbe (EU) br. 1176/2011, donijela Izvješće o mehanizmu upozoravanja za 2026., u kojem je Italija utvrđena kao jedna od država članica za koje je potrebno provesti detaljno preispitivanje. Komisija je donijela i Preporuku za preporuku Vijeća o ekonomskoj politici europodručja, Preporuku za preporuku Vijeća o ljudskom kapitalu u Europskoj uniji te Prijedlog zajedničkog izvješća o zapošljavanju za 2026., u kojem se analizira provedba smjernica za zapošljavanje i načela europskog stupa socijalnih prava. Vijeće je 21. travnja 2026. donijelo Preporuku o ekonomskoj politici europodručja ([3]), a 9. ožujka 2026. Zajedničko izvješće o zapošljavanju i Preporuku o ljudskom kapitalu.

(3) Komisija je 29. siječnja 2025. objavila Kompas konkurentnosti, strateški okvir čiji je cilj potaknuti globalnu konkurentnost Unije u sljedećih pet godina. U njemu je utvrđeno da su tri imperativa preobrazbe – inovacije, dekarbonizacija i konkurentnost te sigurnost – ključni stupovi održivog gospodarskog rasta. Otkako je objavljen, Kompas konkurentnosti služi kao temelj za rad u sklopu europskog semestra, čime se osigurava usklađenost ekonomskih politika država članica sa strateškim ciljevima EU-a i omogućuje ujednačen pristup gospodarskom upravljanju, što potiče održiv rast, inovacije i otpornost u cijeloj Uniji.

(4) Europski semestar za koordinaciju ekonomskih politika nastavlja se u 2026. razvijati usporedno sa završnom fazom provedbe Mehanizma za oporavak i otpornost ([4]). Planovi za oporavak i otpornost, uz financiranje u okviru kohezijske politike, odigrali su ključnu ulogu u ostvarenju prioriteta politika u okviru europskog semestra jer se u tim planovima moralo djelotvorno poraditi na svim ili na znatnom dijelu izazova utvrđenih u relevantnim preporukama za pojedine zemlje izdanima u nedavnim ciklusima, i te su se preporuke morale uzeti u obzir u programima financiranima u okviru europske kohezijske politike. Kako se Mehanizam za oporavak i otpornost bliži kraju, i dalje je ključno nastaviti s reformama i ulaganjima koji primaju potporu i provode se u okviru tog mehanizma te ih nadograđivati, posebno one koji doprinose svladavanju izazova utvrđenih u preporukama za pojedine zemlje.

(5) Komisija je 3. lipnja 2026. objavila Izvješće za Italiju za 2026. U njemu je ocijenjen napredak Italije u smislu preporuka koje su joj upućene 2025. i analizirana je provedba plana za oporavak i otpornost Italije. Na temelju te analize u navedenom su izvješću utvrđeni su najhitniji izazovi s kojima se Italija suočava. Ocijenjen je i napredak Italije u provedbi europskog stupa socijalnih prava i ostvarenju glavnih ciljeva Unije u pogledu zapošljavanja, stjecanja vještina te smanjenja siromaštva i socijalne isključenosti, kao i napredak u ostvarenju ciljeva održivog razvoja Ujedinjenih naroda.

([3]) SL C, C/2026/2434, 28.4.2026., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/2434/oj.
([4]) Uredba (EU) 2021/241 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. veljače 2021. o uspostavi Mehanizma za oporavak i otpornost (SL L 57, 18.2.2021., str. 17., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

(6) Komisija je provela detaljno preispitivanje za Italiju na temelju članka 5. Uredbe (EU) br. 1176/2011. Glavni zaključci ocjene službi Komisije o makroekonomskim slabostima za Italiju za potrebe te uredbe objavljeni su 20. svibnja 2026. ([5]) Komisija je 3. lipnja 2026. zaključila da u Italiji postoje makroekonomske neravnoteže. Primjerice, Italija se suočava sa slabostima povezanima s visokim državnim dugom i slabim rastom produktivnosti, koje imaju prekograničnu relevantnost te su i dalje prisutne, a kontinuirana i djelotvorna provedba reformi i ulaganja kojima se potiče rast, uz razborit smjer fiskalne politike, i dalje je od ključne važnosti za smanjivanje tih slabosti. Državni dug kao udio u BDP-u smanjio se nakon pandemije, ali se povećao 2024. i ponovno 2025. zbog usporavanja rasta nominalnog BDP-a, zaostalog učinka poreznih kredita za obnovu stambenih nekretnina iz prethodnih godina i još uvijek znatnih državnih deficita. Očekuje se da će se udio državnog duga 2026. i 2027. nastaviti povećavati. Produktivnost rada nedavno se smanjila i očekuje se da će oporavak u 2026. i 2027. biti skroman, što će nastaviti ograničavati rast potencijalnog BDP-a i stoga otežati smanjenje udjela državnog duga. Banke su znatno poboljšale kvalitetu i profitabilnost svoje imovine i smanjile svoje neprihodonosne kredite, ali visok stupanj povezanosti države i banaka i dalje predstavlja razlog za zabrinutost jer je udio domaćeg državnog duga u imovini i dalje visok, posebno kod manje značajnih institucija i zadružnih banaka. Tržište rada nastavilo se poboljšavati, ali čini se da radni potencijal nije u potpunosti iskorišten. Poduzete su mjere za uklanjanje dugo prisutnih poteškoća, ali unatoč nedavnim opsežnim reformskim mjerama još nije došlo do znatnog povećanja produktivnosti. U budućnosti je za poboljšanje rasta produktivnosti i smanjenje udjela državnog duga u BDP-u i dalje od ključne važnosti kontinuirana i djelotvorna provedba reformi i ulaganja kojima se potiče rast, uz razborit smjer fiskalne politike.

(7) Vijeće je 21. siječnja 2025. na temelju ocjene i preporuke Komisije donijelo Preporuku o potvrđivanju nacionalnog srednjoročnog fiskalno-strukturnog plana Italije ([6]). Plan se odnosi na razdoblje od 2025. do 2029. i sedmogodišnju fiskalnu prilagodbu. Vijeće je preporučilo sljedeće maksimalne stope rasta neto rashoda: 1,3 % u 2025., 1,6 % u 2026., 1,9 % u 2027., 1,7 % u 2028. i 1,5 % u 2029., što odgovara maksimalnim kumulativnim stopama rasta, izračunanima u odnosu na baznu godinu 2023., od - 0,7 % u 2025., 0,9 % u 2026., 2,8 % u 2027., 4,6 % u 2028. i 6,2 % u 2029. Te maksimalne stope rasta neto rashoda za 2025. i 2026. podudaraju se s korektivnim kretanjem koje je Vijeće preporučilo 21. siječnja 2025. na temelju članka 126. stavka 7. UFEU-a s ciljem okončanja stanja prekomjernog deficita ([7]). Na temelju Komisijine ocjene djelotvornih mjera od 3. lipnja 2026. ([8]) postupak u slučaju prekomjernog deficita za Italiju je u mirovanju.

(8) Agresivni rat Rusije protiv Ukrajine i njegove posljedice egzistencijalna su prijetnja Europskoj uniji. Komisija je pozvala države članice da koordinirano zatraže aktivaciju nacionalne klauzule o odstupanju iz Pakta o stabilnosti i rastu radi potpore nastojanjima EU-a da se postigne brzo i znatno povećanje potrošnje za obranu ([9]) a Europsko vijeće taj je prijedlog pozdravilo 6. ožujka 2025. Države članice i dalje mogu zatražiti aktivaciju nacionalne klauzule o odstupanju bilo kad sve do 2028. ako ispunjavaju kriterije iz članka 26. Uredbe (EU) 2024/1263.

([5]) SWD(2026) 139 final.

([6]) Preporuka Vijeća od 21. siječnja 2025. o potvrđivanju nacionalnog srednjoročnog fiskalno-strukturnog plana Italije (SL C, C/2025/651, 10.2.2025., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/651/oj).

([7]) Preporuka Vijeća s ciljem okončanja stanja prekomjernog državnog deficita u Italiji, donesena 21. siječnja 2025. Svi dokumenti koji se odnose na postupak u slučaju prekomjernog deficita za Italiju dostupni su na sljedećoj poveznici: Italija – Gospodarstvo i financije – Europska komisija.

([8]) Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskoj središnjoj banci, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru, Odboru regija i Europskoj investicijskoj banci naslovljena „Europski semestar 2026. – Proljetni paket”, COM(2026) 200 final.

([9]) Komunikacija Komisije o financiranju povećanih rashoda za obranu u okviru Pakta o stabilnosti i rastu, Bruxelles, 19.3.2025., C (2025) 2000 final.

(9) Italija je 30. travnja 2026. dostavila svoje godišnje izvješće o napretku za 2026. ([10]), u kojem izvješćuje o poštovanju preporučenih maksimalnih stopa rasta neto rashoda, provedbi reformi i ulaganja na kojima se temelji produljenje razdoblja prilagodbe te provedbi reformi i ulaganja kojima se odgovara na glavne izazove utvrđene u preporukama koje su joj upućene u okviru europskog semestra. U godišnjem izvješću o napretku uzeto je u obzir i polugodišnje izvješće Italije o napretku postignutom u provedbi njezina plana za oporavak i otpornost u skladu s člankom 27. Uredbe (EU) 2021/241. Izvješće o mjerama poduzetima u okviru postupka u slučaju prekomjernog deficita uključeno je u godišnje izvješće o napretku.

(10) Rast realnog BDP-a u 2025. iznosio je 0,5 %, a inflacija mjerena HIPC-om 1,7 %. U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2026. predviđa se da će se realni BDP povećati za 0,5 % u 2026. i za 0,6 % u 2027. te da će inflacija mjerena HIPC-om iznositi 3,2 % u 2026. i 1,8 % u 2027.

(11) Prema podacima Eurostata ([11]) deficit opće države u Italiji smanjio se s 3,4 % BDP-a u 2024. na 3,1 % BDP-a u 2025., a primarni suficit povećao se s 0,5 % BDP-a na 0,8 % u 2025. Na temelju mjera politike poznatih na datum zaključenja prognoze, u Komisijinoj proljetnoj prognozi 2026. predviđa se deficit od 2,9 % BDP-a u 2026. i 2027. Smanjenje deficita u 2026. uglavnom proizlazi iz nižih rashoda za porezne kredite za obnovu stambenih nekretnina, dok se očekuje da će se druge stavke rashoda, uključujući javna ulaganja, nastaviti povećavati, kao i porezni prihodi.

(12) Prema Komisijinim procjenama smjer fiskalne politike ([12]), koji uključuje rashode financirane na nacionalnoj razini i na razini EU-a, bio je u 2025. kontrakcijski, za 0,3 % BDP-a. Predviđa se da će u 2026. biti kontrakcijski za 0,3 % BDP-a, a u 2027. za 0,5 % BDP-a.

(13) Prema podacima Eurostata ([13]) dug opće države u Italiji se sa 134,7 % BDP-a krajem 2024. povećao na 137,1 % BDP-a krajem 2025. Povećanje udjela duga u 2025. uglavnom odražava znatne potrebe za zaduživanjem povezane sa zaostalim učinkom poreznih kredita za obnovu stambenih nekretnina, koji su utjecali na deficite prethodnih godina, na novčani tok. Na temelju mjera politike poznatih na datum zaključenja prognoze, u Komisijinoj proljetnoj prognozi 2026. predviđa se povećanje udjela duga u BDP-u na 138,5 % do kraja 2026. i daljnje povećanje na 139,2 % do kraja 2027. Povećanje u 2026. i 2027. uglavnom odgovara zaostalom učinku poreznih kredita za obnovu stambenih nekretnina na novčani tok, dok je učinak primarnih suficita na smanjenje duga i dalje ograničen.

(14) Na temelju Komisijine proljetne prognoze 2026. ukupni rashodi opće države za obranu u Italiji iznosili su 1,3 % BDP-a u 2025., a predviđa se da će 2026. iznositi 1,2 % BDP-a ([14]).

([10]) Godišnja izvješća o napretku za 2026. dostupna su na sljedećoj poveznici: https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_en.

([11]) Eurostat – Euro Indicators (Pokazatelji za europodručje), 22.4.2026.

([12]) Smjer fiskalne politike definira se kao godišnja promjena odnosnog stanja proračuna opće države. Cilj mu je procijeniti ekonomski impuls koji proizlazi iz fiskalnih politika, onih koje financira država i onih koje se financiraju iz proračuna EU-a. Smjer fiskalne politike mjeri se kao razlika između (i) srednjoročnog potencijalnog rasta i (ii) promjene primarnih rashoda bez diskrecijskih mjera na strani prihoda te uključujući rashode koji se financiraju bespovratnom potporom (bespovratnim sredstvima) iz Mehanizma za oporavak i otpornost i sredstvima iz drugih fondova Unije.

([13]) Eurostat – Euro Indicators (Pokazatelji za europodručje), 22.4.2026.

([14]) NATO-ova definicija potrošnje za obranu razlikuje se od definicije iz klasifikacije funkcija države (COFOG). Osim toga, mogle bi postojati razlike zbog vremena evidentiranja rashoda, posebno za vojnu opremu, jer se u izvješćima NATO-a ne slijede pravila iz nacionalnih računa za vrijeme evidentiranja.

(15) Unija se nastavlja suočavati s rizicima od poremećaja u opskrbi energijom i povećane nestabilnosti cijena, a stanje dodatno pogoršavaju geopolitičke napetosti koje utječu na globalna tržišta nafte i plina. Iskustvo stečeno tijekom energetske krize 2022. i 2023. pokazalo je da opsežne, neciljane mjere podrazumijevaju velike fiskalne troškove i da su društveno i gospodarski neučinkovite. Od izbijanja rata na Bliskom istoku u veljači 2026. Italija je donijela mjere fiskalne politike za ublažavanje posljedica visokih cijena energije na kućanstva i poduzeća ([15]). To uključuje neciljano smanjenje trošarina na goriva s datumom isteka 22. svibnja 2026. i porezni kredit namijenjen poduzećima u sektorima cestovnog prometa, ribarstva i poljoprivrede s datumom isteka 31. svibnja 2026. Prema Komisijinoj proljetnoj prognozi 2026. predviđa se da će fiskalni trošak tih mjera u 2026. iznositi oko 0,1 % BDP-a. Prema procjenama Komisije, kad bi te mjere ostale na snazi do kraja 2026., njihov bi fiskalni trošak u 2026. iznosio 0,3 % BDP-a.

(16) Na temelju Komisijinih izračuna neto rashodi u Italiji povećali su se za 1,5 % u 2025. i kumulativno smanjili za 0,6 % u 2024. i 2025. Rast neto rashoda u 2025. veći je od preporučene maksimalne stope rasta, što odgovara odstupanju od 0,1 % BDP-a na godišnjoj razini. Razmatraju li se 2024. i 2025. zajedno, kumulativna stopa rasta neto rashoda neznatno je viša od preporučene maksimalne stope rasta, što odgovara odstupanju od manje od 0,1 % BDP-a u kumulativnom smislu.

(17) Na temelju Komisijinih izračuna predviđa se da će se neto rashodi u Italiji povećati za 1,4 % u 2026. i kumulativno za 0,8 % u 2024., 2025. i 2026. Predviđeni rast neto rashoda u 2026. niži je od preporučene maksimalne stope rasta. Razmatraju li se 2024., 2025. i 2026. zajedno, predviđena kumulativna stopa rasta neto rashoda također je niža od preporučene maksimalne stope rasta.

(18) U preporuci kojom se potvrđuje srednjoročni plan Italije utvrđene su reforme i ulaganja na kojima se temelji produljenje razdoblja prilagodbe i rokovi njihove provedbe. Uzimajući u obzir informacije koje je Italija dostavila u svojem godišnjem izvješću o napretku, Komisija smatra da provedba ključnih koraka tih reformi i ulaganja, koji su trebali biti dovršeni do 30. travnja 2026., uglavnom dobro napreduje. Kad je riječ o ključnom koraku koji se treba provesti do četvrtog tromjesečja 2025. i koji se odnosi na povećanje javne potrošnje za istraživanje i razvoj, mjerene u obliku bruto domaćih rashoda za istraživanje i razvoj kao udjela u BDP-u, najnoviji dostupni statistički podaci Eurostata odnose se na 2024. Međutim, u preliminarnim procjenama koje su dostavila talijanska tijela navodi se da se očekuje da će bruto domaći rashodi za istraživanje i razvoj 2025. dosegnuti 0,59 % BDP-a, što upućuje na to da je taj cilj na dobrom putu da se ostvari. Komisija smatra da je Italija općenito ispunila svoje obveze na zadovoljavajući način ([16]).

(19) Unatoč strukturnim mjerama provedenima posljednjih godina, talijanski porezni sustav i dalje se uvelike oslanja na oporezivanje rada, koje u najvećoj mjeri doprinosi višem udjelu poreza u BDP-u od prosjeka EU-a. Porezni klin veći je od prosjeka EU-a za samce koji zarađuju prosječnu plaću, a manji od prosjeka EU-a za osobe s niskim plaćama, s time da su se obje vrijednosti 2025. blago povećale. Posebni režimi za samozaposlene osobe i sve veća primjena privremenog paušalnog poreza na dohodak čine porezni sustav vrlo složenim, oslabljuju progresivnost i smanjuju poreznu osnovicu, što dovodi do znatnog gubitka prihoda. Nadalje, unatoč znatnom smanjenju, subvencije štetne za okoliš i dalje su visoke, a u velikoj se mjeri upotrebljavaju i porezni rashodi, među ostalim za PDV. Daljnje prebacivanje poreznog opterećenja s rada na druge nedovoljno iskorištene izvore prihoda s manje štetnim učinkom na rast općenito bi doprinijelo povećanju gospodarskog potencijala. Nadalje, preoblikovanje oporezivanja vozila kako bi se točno uzele u obzir emisije CO_2, posebno u gradovima s velikim zagušenjem, moglo bi pomoći u financiranju infrastrukture za održivu mobilnost, čime bi se smanjila velika ovisnost o cestovnom prijevozu. Unatoč nedavnoj reformi još ima prostora za smanjenje poreznih olakšica za službene automobile s motorima s unutarnjim izgaranjem. Naposljetku, utaja poreza i dalje je visoka, posebno u području PDV-a i među samozaposlenim radnicima, iako su posljednjih godina poduzete ambiciozne protumjere, među ostalim u okviru plana za oporavak i otpornost. Podaci porezne uprave za prvih pet mjeseci 2026. upućuju na određene pozitivne rezultate. Postoji rizik i da će nedavne mjere slične poreznim amnestijama biti kontraproduktivne u smislu porezne discipline.

([15]) Uzeto je u obzir stanje na datum zaključenja Komisijine proljetne prognoze 2026. (4. svibnja 2026.).

([16]) Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskoj središnjoj banci, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru, Odboru regija i Europskoj investicijskoj banci naslovljena „Europski semestar 2026. – Proljetni paket”, COM(2026) 200 final.

(20) Katastarske vrijednosti još nisu sustavno približene tržišnim vrijednostima. Ipak, Italija se u svojem srednjoročnom fiskalno-strukturnom planu obvezala da će ažurirati katastarske vrijednosti za nekretnine koje još nisu uključene u registar i za zgrade koje su bile obuhvaćene javnim programima za energetsku učinkovitost i/ili intervencijama za obnovu kuća. Glavne stambene jedinice izuzete su iz periodičnog oporezivanja nekretnina, što vrijedi za gotovo sve razrede nekretnina. To dovodi do niskih prihoda od imovine na lokalnoj razini, među ostalim u gradovima koji se suočavaju s problemom priuštivosti stanovanja. U otprilike desetini talijanskih pokrajina troškovi najma čine više od trećine prosječne plaće, iako postoji regulirana najamnina. U Italiji je udio socijalnih stanova nizak, fond javnih stanova ograničen, a liste čekanja vrlo duge. Visok je udio praznih stambenih jedinica, kao i prisutnost kratkoročnog najma. Odgovornosti su podijeljene između nacionalne i podnacionalne uprave i nema sveobuhvatnog nacionalnog okvira za koordinaciju. Manjak strukturnog financiranja dodatno je ograničio djelotvornost stambene politike. Vlada je nedavno donijela paket stambenih mjera pod nazivom Piano Casa, ali su procjena i provedba još u vrlo ranoj fazi.

(21) Očekuje se da će u narednim godinama javne financije opteretiti znatan fiskalni pritisak, što uključuje sve veće troškove povezane s demografskim kretanjima. Starosne mirovine i troškovi servisiranja duga apsorbiraju znatan udio javnih sredstava, što ograničava fiskalni prostor za druge prioritete. Javna ulaganja znatno su porasla u odnosu na razdoblje prije pandemije, među ostalim uz potporu u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost. Suprotno tome, udio rashoda za određena područja politika koja potiču rast, uključujući obrazovanje i zdravstvo, u ukupnoj potrošnji smanjio se u odnosu na 2019. Novi pravni okvir od ministarstava zahtijeva da provode detaljnu evaluaciju politika potrošnje na temelju novih planova za analizu i evaluaciju potrošnje, u skladu s obvezama iz srednjoročnog fiskalno-strukturnog plana. Za poboljšanje učinkovitosti i kvalitete javne potrošnje u Italiji bit će ključno temeljito provesti novi okvir za procjenu i poduzeti učinkovite mjere politike na temelju rezultata evaluacije.

(22) Italija je jedna od država članica s najstarijim stanovništvom i najnižom stopom plodnosti, a dob u kojoj žene rađaju prvo dijete viša je od prosjeka. Odljev mozgova i dalje je prisutan jer mnoge visokokvalificirane mlade osobe traže bolje mogućnosti u inozemstvu, a Italija teško privlači i zadržava talente. Problem smanjenja udjela radno sposobnog stanovništva pogoršava i trajno niska razina sudjelovanja žena i mladih na tržištu rada. Iako bi se dobro vođenim zakonitim migracijama mogli ublažiti kratkoročni do srednjoročni učinci demografskog pada, za cjelovitiji strukturni pristup potrebne su dodatne mjere osim financijskih poticaja kako bi se stvorilo povoljno okruženje za roditeljstvo na temelju stabilnih radnih mjesta, politika rada i donošenja širih mjera za poticanje sudjelovanja mladih i žena na tržištu rada te istodobno privukli i zadržali visokokvalitetni talenti. Predviđa se da će se rashodi povezani sa starenjem stanovništva povećati, što će opteretiti javne financije. Unatoč mirovinskoj reformi iz 2011. očekuje se da će se udio rashoda za mirovine u BDP-u srednjoročno ipak povećati zbog demografskih trendova, među ostalim sve većeg omjera dobne ovisnosti starijih osoba i učinka programa prijevremenog umirovljenja koji su uvedeni 2019. i obnavljani prethodnih godina, premda se postupno smanjuju, a 2026. nisu obnovljeni. Zakonom o proračunu iz 2026. uvedene su mjere za poticanje sudjelovanja u dopunskim mirovinskim programima, koji mogu doprinijeti i poboljšanju primjerenosti mirovina jer dopunjuju javne mirovine. Međutim, sudjelovanje je i dalje ograničeno (38,3 % radne snage), od čega je samo 29 % mlađih od 40 godina, a sudjelovanje samozaposlenih osoba je minimalno. Istodobno, automatska povezanost dobi za umirovljenje i očekivanog životnog vijeka djelomično je vraćena u sustav, dok je zamrzavanje tromjesečnog povećanja dobi za umirovljenje ograničeno samo na određene kategorije radnika. Mjere za održivost mirovinskog sustava mogu se dopuniti mjerama za olakšavanje nastavka rada u kasnijoj dobi, među ostalim fleksibilnim radnim uvjetima i specifičnim politikama upravljanja za pojedinu dob.

(23) Sustavno, smisleno i pravodobno uključivanje lokalnih i regionalnih tijela, socijalnih partnera, civilnog društva i drugih relevantnih dionika ostaje ključno za osiguravanje opće odgovornosti za uspješnu provedbu Unijinih instrumenata financiranja, kao i u kontekstu europskog semestra.

(24) Provedba programa kohezijske politike, koja obuhvaća potporu iz Europskog fonda za regionalni razvoj (EFRR), Europskog socijalnog fonda plus i Fonda za pravednu tranziciju (FPT) u Italiji, i dalje je sporija od prosjeka EU-a, i kad je riječ o odabiru projekata i kad je riječ o plaćanjima. Trebalo bi ubrzati napore kako bi se osigurala učinkovita provedba ulaganja i maksimalno povećao njihov učinak na terenu. Italija se i dalje suočava s poteškoćama u provedbi zbog slabih administrativnih kapaciteta, spore provedbe infrastrukturnih projekata i slabe koordinacije između središnje, regionalne i drugih razina vlade, posebno u određenim područjima politike koja su pod zajedničkom odgovornošću. Ti problemi otežavaju napredak u području zapošljavanja, vještina i socijalne uključenosti te istodobno odgađaju provedbu ulaganja u okviru Platforme za strateške tehnologije za Europu ili u priuštivo i održivo stanovanje. Italija isto tako treba ubrzati provedbu FPT-a jer sredstva trebaju biti isplaćena do kraja 2026. Bitno je osigurati da se nova ulaganja koja je Italija utvrdila u svojem preispitivanju fondova kohezijske politike u sredini programskog razdoblja, posebno ulaganja povezana s pet prioriteta iz Uredbe o preispitivanju u sredini programskog razdoblja ([17]), provode brzo i djelotvorno.

(25) Italija se suočava s više izazova koji se odnose na istraživanje i inovacije, rast poduzeća i njihovo nebankovno financiranje, industrijsku strategiju, javnu upravu, pravosuđe i tržišno natjecanje. Suočava se i s izazovima koji se odnose na prilagodbu klimatskim promjenama, energetski sektor, sektor otpada i vodni sektor te tržište rada, vještine, obrazovanje i zdravstvo.

(26) Ograničena javna i privatna ulaganja u istraživanje i razvoj koče produktivnost i potencijal rasta Italije. U Italiji je, unatoč nedavnom povećanju, javna potpora inovacijama manje sveobuhvatna i velikodušna nego u usporedivim zemljama u EU-u te bi joj koristila bolja strateška raspodjela resursa i javno-privatna suradnja, u skladu s obvezama iz srednjoročnog fiskalno-strukturnog plana. Plan za oporavak i otpornost i fondovi kohezijske politike EU-a obuhvaćaju nekoliko inicijativa za potporu suradnji između poduzeća i akademske zajednice, ali one su i dalje fragmentirane i nema dosljednog nacionalnog upravljanja. Javna nabava inovativnih rješenja, koja je trenutačno ograničena na obrambeni i zeleni sektor, mogla bi imati važnu ulogu u razvoju tržišta za *start-up* poduzeća i povećanju učinkovitosti javnih rashoda. Unatoč određenom povećanju u 2025., sveučilišni sustav raspolaže ograničenim resursima, pa je Italija među zemljama OECD-a s najnižim rashodima za sveučilišta. Osim toga, sveučilišta i istraživači i dalje imaju ograničene poticaje za provođenje aktivnosti vrednovanja istraživanja i prijenosa tehnologije. Istraživačke karijere spore su i nepredvidive. Reformom donesenom 2025. povećao se broj kratkoročnih ugovornih opcija za istraživače, što bi moglo dodatno utjecati na perspektivu istraživača. Italija je istodobno Zakonom o proračunu za 2026. uvela izvanredni plan zapošljavanja, kojim bi se trebalo poduprijeti otvaranje određenog broja dodatnih stalnih radnih mjesta. Međutim, potrebno je poboljšati dugoročno planiranje zapošljavanja i poduzeti mjere za ubrzavanje razvoja karijere istraživača. Unatoč poboljšanjima, uredi za prijenos tehnologije i dalje su relativno mali i nemaju odgovarajuće ljudske i financijske resurse za pretvaranje rezultata istraživanja u nove poslovne mogućnosti, a trebalo bi pojačati i sinergiju s ulagačima u poduzetnički kapital. Nakon što se donese, Akt o strateškoj politici za razdoblje 2026. – 2028. u pogledu jačanja znanja i prijenosa tehnologije bit će važan korak naprijed zahvaljujući utvrđivanju ključnih prioriteta i strateških smjerova intervencije.

([17]) Uredba (EU) 2025/1914 Europskog parlamenta i Vijeća od 18. rujna 2025. o izmjeni uredaba (EU) 2021/1058 i (EU) 2021/1056 u pogledu posebnih mjera za svladavanje strateških izazova u kontekstu preispitivanja u sredini programskog razdoblja.

(27) Slab rast produktivnosti u Italiji može odražavati strukturne prepreke povezane s relativno ograničenim udjelom dodane vrijednosti koju stvaraju velika poduzeća i većinskom zastupljenosti mikropoduzeća i malih poduzeća, često obiteljskih, koja nedovoljno primjenjuju prakse profesionalnog rukovodstva, što koči inovacije i produktivnost. Porezne politike, kao što su pojednostavnjeni paušalni porezni sustav za mikropoduzeća i povlašteni porezni tretman naslijeđenih poduzeća (za koji je propisano zadržavanje kontrole nad poduzećem u razdoblju od pet godina), koče konsolidaciju i rast. Bilo bi stoga korisno da Italija potakne rast *start-up* poduzeća i udruživanje malih i srednjih poduzeća (MSP-ova) uklanjanjem regulatornih i poreznih prepreka, promicanjem vanjskih stručnih rukovoditelja, usavršavanjem rukovoditelja te jačanjem inovacija i pristupa tržištima kapitala. U nekima od tih područja poduzeti su pozitivni koraci, primjerice u okviru aktualne provedbe zakona „Legge Capitali", nedavnog donošenja godišnjeg zakona za MSP-ove i delegiranog akta za reformu *start-up* poduzeća i inovativnih MSP-ova. Visoka domaća štednja Italije, kao važna gospodarska snaga, mogla bi imati veću ulogu u financiranju rasta i inovacija i pomoći poduzećima u širenju ako se bolje mobilizira. Talijanska tržišta kapitala trebalo bi dodatno razviti i povećati njihovu dubinu i likvidnost podupiranjem potražnje, poticanjem javnih ponuda novih dionica na burzama i promicanjem izdavanja korporativnih obveznica. Nedavno donesena reforma tržišta kapitala i prava trgovačkih društava korak je u pravom smjeru. Postojeći programi jamstava i poticaji mogli bi se preusmjeriti kako bi se dala prednost i pružila potpora potražnji za instrumentima tržišta kapitala. Pristup nebankovnom financiranju i dalje je posebno ograničen za inovativna poduzeća jer je tržište kapitala, posebno domaćeg poduzetničkog kapitala, i dalje nedovoljno razvijeno unatoč rastu. To je posebno posljedica ograničene prisutnosti institucionalnih i korporativnih ulagača te malobrojnih opcija izlaska. Iako je uspostavljeno nekoliko inicijativa za potporu razvoju poduzetničkog kapitala i privatnog vlasničkog kapitala, daljnje javne mjere trebale bi biti usmjerene na tržišni segment poduzeća u ranoj fazi i rizičnije tržišne segmente, kao i na privlačenje i poticanje institucionalnih ulagača korištenjem financijskih instrumenata i struktura fonda fondova s odgovarajućim elementima smanjenja rizika. Povećanjem sposobnosti domaćih institucionalnih ulagača, kao što su mirovinski fondovi, a posebno osiguravatelji, da ulažu u kategorije imovine s duljim razdobljem ulaganja mogao bi se poboljšati pristup nebankovnom financiranju.

(28) Stagnacija produktivnosti i dalje je karakteristična za Italiju, uz velike razlike između sjevernih i južnih regija. U južnim regijama manja prosječna veličina poduzeća i koncentracija u tradicionalnim sektorima negativno utječu na produktivnost, a infrastrukturni deficiti ograničavaju konkurentnost. Italiji bi bila korisna industrijska strategija utemeljena na inovacijama kako bi se resursi usmjerili prema sektorima i tehnologijama s visokom dodanom vrijednošću i promicao razvoj juga, posebno izdvajanjem resursa za slabije razvijene regije i usmjeravanjem na strateške sektore. Iako je bijela knjiga „Made in Italy 2030" prvi korak prema definiranju industrijske strategije, provedba jasnih mjera politika i uspostava upravljačke strukture za industrijsku politiku i dalje predstavljaju izazov. Osamnaest proizvodnih lanaca (*Filiere produttive*) utvrđenih u Bijeloj knjizi imalo bi koristi od strateške orijentacije, uključujući usmjerenost na sektore s visokom dodanom vrijednošću i teritorijalno područje primjene, kako bi se izbjegao mogući rizik da javni napori postanu neselektivni i nedjelotvorni. U skladu s ciljem iz srednjoročnog fiskalno-strukturnog plana potrebno je uložiti dodatne napore kako bi se racionaliziralo i stabiliziralo više od 2 700 nacionalnih i regionalnih poticaja te izdvojila *ad hoc* sredstva za jug. Bilo bi korisno da industrijska strategija bude bolje koordinirana s planiranjem ulaganja u infrastrukturu i istraživanje, uz primjenu lokalno usmjerenih kombinacija politika (npr. poticaji, prostorno planiranje i razvoj infrastrukture), kako bi se promicali industrijski rast i strukturna transformacija, posebno na jugu. Naposljetku, kako bi se smanjio trajni infrastrukturni jaz između sjevera i juga Italije bit će potrebno kontinuirano djelovanje, što se primjerice odnosi na dovršetak velikih projekata pokrenutih u okviru plana za oporavak i otpornost i kohezijske politike, uz fokus na pristupu industrijskim zonama i poboljšanju povezivosti „posljednjeg kilometra". Pozornost treba posvetiti i cestovnoj i lučkoj infrastrukturi te multimodalnim logističkim čvorovima, uz donošenje višegodišnje i multimodalne prometne strategije.

(29) Italija je ostvarila znatan napredak u poboljšanju djelotvornosti svoje javne uprave i pojednostavnjenju, među ostalim reformama i ulaganjima u okviru plana za oporavak i otpornost. Međutim, još ima dosta prostora za poboljšanje. Iako 41 % talijanskih poduzeća navodi da je nezadovoljno (u odnosu na prosjek EU-a od 24 %), udio građana koji smatraju da su postupci javne uprave složeni i opterećujući od 2023. smanjio se za 14 postotnih bodova, čime se Italija uglavnom uskladila s prosjekom EU-a (39 % u Italiji, a 38 % u EU-u 2025.); Iako je ostvaren određeni napredak, među ostalim zahvaljujući planu za oporavak i otpornost, bilo bi važno dodatno ojačati interoperabilnost i korištenje svih platformi kako bi se poboljšalo upravljanje ljudskim resursima, osposobljavanje i zapošljavanje javnih službenika. Bilo bi korisno poticati i horizontalnu i vertikalnu mobilnost te dodatno promicati procjene učinkovitosti, napredovanje u karijeri, jačanje usavršavanja i prekvalifikacije te promicati ravnopravnost i uključenost na svim razinama uprave, u skladu s obvezama iz srednjoročnog fiskalno-strukturnog plana. Italija nastavlja raditi na pojednostavnjenju uspostavom platforme *Italia Semplice*, uz novi interoperabilni sustav za razmjenu podataka na postojećoj platformi „sve na jednom mjestu" za poduzeća, ali potrebno je dodatno pojednostavniti administrativne postupke na temelju interoperabilnosti postojećih platformi. Osim toga, administrativni kapaciteti i dalje su neujednačeni među regijama, uz znatna ograničenja na lokalnoj razini, posebno na jugu i u područjima kao što su digitalizacija, kapaciteti za donošenje odluka i upravljanje javnim financijama, kao i između manjih i većih općina. Od ključne je važnosti razviti sveobuhvatnu i strukturnu strategiju za administrativne kapacitete koja se nastavlja na plan za oporavak i otpornost i mjere kohezijske politike, uključujući nacionalni program Kapacitet za koheziju (CapCoe). Tom bi se strategijom mogle obuhvatiti brojne mjere u okviru plana za oporavak i otpornost koje su se pokazale djelotvornima za podupiranje lokalne uprave u provedbi projekata iz planova za oporavak i otpornost, a ujedno bi se spriječilo daljnje povećanje teritorijalnih razlika. Dok regije s većim kapacitetima koriste iskustvo u provedbi plana za oporavak i otpornost, regijama s manje resursa, posebno na jugu, bila bi korisna aktivnija i usmjerenija potpora središnje uprave. Osim toga, moglo bi biti korisno promicati određene oblike administrativnih povezivanja, primjerice za manje uprave, posebno na jugu.

(30) Italija u okviru plana za oporavak i otpornost provodi sveobuhvatan paket reformi za povećanje učinkovitosti sustava građanskog, kaznenog, stečajnog i poreznog prava. Poboljšanju učinkovitosti sudova doprinijeli su osnivanje sudskih ureda i digitalizacija suđenja, koji pomažu sucima u organizacijskom i pravnom smislu. Međutim, izazovi i dalje postoje. Vrijeme potrebno za donošenje prvostupanjskih odluka u građanskim i trgovačkim parničnim predmetima u 2024. se povećalo te je i dalje među najduljima u EU-u. Vrijeme za donošenje prvostupanjskih odluka u upravnim predmetima smanjilo se u 2024., ali je i dalje jedno od najduljih u EU-u. Institucionalizacijom sudskog ureda i jačanjem mjera za daljnje smanjenje pritiska na sudove i prosječnog trajanja suđenja (na primjer u preopterećenim pravosudnim sektorima, kao što je Mirovni sud), uz daljnje rješavanje problema manjka ljudskih resursa (suci i sudsko osoblje) i potpunu digitalizaciju pravosudnog sustava, doprinijelo bi se povećanju učinkovitosti sustava, među ostalim u skladu s obvezama Italije iz srednjoročnog fiskalno-strukturnog plana.

(31) Osiguravanje boljih okvirnih uvjeta za tržišno natjecanje u nekoliko sektora i povećanje tržišnog natjecanja *za* tržišta i *na* tržištima omogućilo bi učinkovitiju raspodjelu resursa, pogodovalo potrošačima i dovelo do povećanja konkurentnosti i produktivnosti, čime bi se privukla i nova ulaganja. Italija je u okviru plana za oporavak i otpornost ostvarila napredak u nekim važnim sektorima, kao što su energetika, promet i lokalne javne usluge, i modernizirala nacionalna pravila o kontroli koncentracija. I dalje su potrebne zakonodavne inicijative za: (i) osiguravanje konkurentnog postupka nadmetanja za koncesije za distribuciju energije; (ii) promet, posebno s obzirom na potpunu provedbu reformi kojima se pogoduje tržišnom natjecanju u području željeznica, autocesta i luka te (iii) zdravstvenu skrb, posebno osiguravanjem načela kojima se pogoduje tržišnom natjecanju i otvorenih i transparentnih natječaja. Nadalje, otvoreni i transparentni natječaji za koncesije koje istječu u različitim sektorima (uključujući regulirane) zajamčili bi neograničeno tržišno natjecanje. To bi povećalo konkurentski pritisak na postojeće operatore i spriječilo odgađanje, obustavu ili neopravdano prenošenje ulaganja na potrošače/korisnike. Naposljetku, regulatorne prepreke utječu na trgovinu robom unutar EU-a, primjerice nacionalna pravila o pakiranju i označivanju stvaraju opterećenje pri usklađivanju.

(32) Cijene električne energije u Italiji među najvišima su u EU-u zbog njezine strukturne ovisnosti o skupoj proizvodnji energije iz prirodnog plina. To, a posebno visok omjer cijena električne energije i plina, predstavlja jednu od ključnih prepreka elektrifikaciji kućanstava i industrije. Iako postoji znatan neiskorišten potencijal, rast udjela energije iz obnovljivih izvora prespor je da bi se ostvarili ciljevi za 2030.: ubrzavanje uvođenja energije iz obnovljivih izvora doprinijelo bi srednjoročnom smanjenju cijena električne energije. Tom bi cilju doprinijela i kontinuirana potpora putem dražbi za energiju iz obnovljivih izvora i skladištenje te potpuna provedba reforme izdavanja dozvola pod nazivom „Testo Unico", među ostalim i na regionalnoj razini. Kako bi se oporezivanje energije uskladilo s ciljevima dekarbonizacije, smanjenjem i racionalizacijom poreza i pristojbi na električnu energiju, uključujući parafiskalne namete („oneri generali di sistema"), smanjile bi se postojeće prepreke elektrifikaciji, posebno za poduzeća i industriju. Za integraciju većih udjela obnovljivih izvora energije potrebno je ubrzati ulaganja kako bi se pojačala elektroenergetska mreža i smanjila zagušenja i pritom ograničiti njihov učinak na račune potrošača. To uključuje ulaganje u prekograničnu međupovezanost i rješavanje problema kašnjenja u priključenju na distribucijsku mrežu. Italija bi također trebala nastaviti promicati fleksibilnost koja se temelji na nefosilnim rješenjima kao što su skladištenje energije i mehanizmi za upravljanje potrošnjom.

(33) Zbog sve većih klimatskih rizika Italija je izložena znatnim gospodarskim posljedicama, što se posebno odnosi na hidrogeološke opasnosti, a dostupni pokazatelji upućuju na to da je omjer štete od prirodnih katastrofa i BDP-a jedan je od najvećih u EU-u. Iako je uspostavom Nacionalnog opservatorija za prilagodbu klimatskim promjenama ostvaren napredak u provedbi Nacionalnog plana za prilagodbu, upravljanje politikama prilagodbe klimatskim promjenama i dalje je fragmentirano na razna tijela na središnjoj i lokalnoj razini. Dostupne procjene upućuju na znatne potrebe za ulaganjima u prilagodbu klimatskim promjenama u sljedećim desetljećima. Konsolidirano planiranje ulaganja u prilagodbu klimatskim promjenama i smanjenje hidrogeoloških rizika moglo bi doprinijeti djelotvornom rješavanju tog problema. Iako je nedavno uvođenje obveznog osiguranja od prirodnih katastrofa za poduzeća doprinijelo smanjenju jaza u osiguranju za zaštitu od klime, trebalo bi istražiti i uvesti pravedna i priuštiva rješenja za uklanjanje preostalog jaza. Zbog pojačanog prekrivanja tla dodatno se povećava osjetljivost na hidrogeološke rizike. Stoga bi djelotvorna protumjera mogla biti sve veća primjena prirodnih rješenja, uz uvođenje nacionalnog inventara i sustavniju integraciju u prostorno planiranje.

(34) Infrastrukturni deficiti u području gospodarenja vodama i otpadom, posebno u južnim regijama, negativno utječu na kvalitetu pružanja lokalnih javnih usluga i okoliš i uzrokuju znatne troškove za građane i gubitke za talijansko gospodarstvo. Premda su uz potporu iz plana za oporavak i otpornost i fondova kohezijske politike provedena znatna ulaganja u sektor otpada i vodni sektor, važno je održati napredak u uklanjanju infrastrukturnih nedostataka.

(35) S obzirom na presudnu ulogu ljudskog kapitala u povećanju konkurentnosti i strateške autonomije Unije, Vijeće je 2026. državama članicama preporučilo da poduzmu mjere za hitno prevladavanje strukturnih izazova povezanih s ljudskim kapitalom u području vještina, obrazovanja i osposobljavanja, koji koče konkurentnost. Preporuke za pojedinu zemlju upućene Italiji 2026. mogu doprinijeti provedbi Preporuke Vijeća o ljudskom kapitalu u Uniji.

(36) Strukturno niska kvaliteta radnih mjesta, uz niske plaće i nedostatke povezane sa sigurnošću radnih mjesta i karijere te rodnom ravnopravnošću, i dalje su glavne prepreke u vezi s kojima je potrebno provesti odlučne mjere. Unatoč nedavnim povećanjima Italija je među državama članicama u kojima su se realne plaće najviše smanjile od 2019. Iako je rast plaća ograničen strukturno niskim rastom produktivnosti, stagnaciju plaća pogoršavaju i socijalni damping, kašnjenja s produljenjima ugovora i ograničena upotreba pregovora na drugoj razini, posebno kad je riječ o MSP-ovima i u južnim regijama. Udio zaposlenika s ugovorom o radu na određeno vrijeme i dalje je među najvišima u EU-u, unatoč smanjenju povezanom sa zategnutošću tržišta rada. Među najvišima je i udio nesvojevoljno sklopljenih ugovora o radu na nepuno radno vrijeme i na određeno vrijeme, a s tim se problemom nerazmjerno susreću žene, mladi i migranti. Prelazak s privremenih na stalna radna mjesta i dalje je znatno ispod prosjeka EU-a. Mjere i inicijative za rješavanje problema segmentacije tržišta rada i za podupiranje ishodâ učinkovitog kolektivnog pregovaranja imale bi ključnu ulogu u podupiranju odgovarajućih povećanja plaća i poboljšanju ukupne kvalitete radnih mjesta. Razlike u stopama sudjelovanja na tržištu rada i zaposlenosti žena u odnosu na muškarce, uključujući zaposlenost na nepuno radno vrijeme, najveće su u EU-u. Na tu statistiku najviše utječu južne regije, u kojima je najniža i pokrivenost uslugama skrbi za djecu. Povećavaju se potrebe za dugotrajnom skrbi, a ponuda usluga ne ide u korak s tom potražnjom, posebno u južnim regijama. Iako je postignut znatan napredak u proširenju obuhvata uslugama skrbi o djeci na nacionalnoj razini, potrebno je provesti dodatne mjere za proširenje ponude kvalitetnih usluga skrbi o djeci i dugotrajne skrbi u regijama s najslabijim obuhvatom, i pritom osigurati njihovu priuštivost.

(37) Potrebno je i dalje raditi na rješavanju raširenog i sve prisutnijeg problema neprijavljenog rada kako bi se promicala kvaliteta radnih mjesta i pošteno tržišno natjecanje među poduzećima, nadovezujući se na nedavno provedene reforme u okviru plana za oporavak i otpornost. Trebalo bi povećati učinkovitost i administrativni kapacitet inspektorata rada poboljšanjem radnih uvjeta usmjerenim na povećanje privlačnosti tog zanimanja te većom razmjenom podataka i koordinacijom među subjektima koji provode inspekcije. U najpogođenijim sektorima, kao što su rad u kućanstvu i poljoprivreda, bile bi korisne ciljane intervencije, među ostalim i preventivne mjere. Trebalo bi poraditi na suzbijanju izrabljivanja radne snage, kojemu su posebno izloženi migranti, među ostalim poboljšanjem pristupa redovnom zaposlenju za one koji su već u Italiji i osiguravanjem odgovarajuće zaštite i informiranja žrtava, kao i sprečavanjem neprimjerenih uvjeta stanovanja, posebno za poljoprivredne radnike.

(38) Osnovne vještine odraslih i dalje su među najnižima u EU-u, makroekonomska neusklađenost ponuđenih i traženih vještina među najvišima, a nisko i sve slabije sudjelovanje odraslih u osposobljavanju dodatno ograničava razvoj ljudskog kapitala, pa time i produktivnost. Italija je posljednjih godina poduzela relevantne reforme i uložila u obrazovanje odraslih, posebno u kontekstu Mehanizma za oporavak i otpornost. Međutim, i dalje postoje prepreke osposobljavanju, posebno kad je riječ o prekvalifikaciji i duljim programima osposobljavanja. Na temelju pouzdane i kontinuirane procjene rezultata aktivnih politika tržišta rada i mjera osposobljavanja uvedenih posljednjih godina potrebno je osigurati održivo financiranje integriranog sustava za pružanje potpore nezaposlenima, socijalnih usluga i osposobljavanja za razdoblje nakon 2026. Trebalo bi dodatno smanjiti prepreke za osposobljavanje, što se među ostalim odnosi na strukovno obrazovanje i osposobljavanje. S obzirom na velike regionalne razlike u ishodima obrazovanja odraslih i zapošljavanja, ključno je bolje usmjeriti mjere aktivacije. Od ključne je važnosti i poboljšati informacije o vještinama i predviđanje potreba. U tom bi pogledu regionalnim opservatorijima koristio razvijeniji nacionalni integrirani sustav kojim se ponuda vještina usklađuje s potražnjom na temelju lokalnih podataka o tržištu rada i uz upotrebu alata umjetne inteligencije. Model upravljanja za predviđanje i ponudu vještina mogao bi se pojačati na način da u središtu budu učinkovitost osposobljavanja i osiguranje kvalitete te produbljivanjem suradnje među pružateljima osposobljavanja, socijalnim partnerima i poslodavcima, vodeći se uspješnim iskustvom u okviru „Fondi Interprofessionali”.

(39) Potrebno je poduzeti dodatne mjere kako bi se riješio problem slabih i neujednačenih obrazovnih rezultata u Italiji te poboljšala zapošljivost osoba sa završenim tercijarnim obrazovanjem. Iako je rano napuštanje školovanja općenito znatno smanjeno, ishodi učenja nisu se vratili na pretpandemijske razine te su i dalje slabi. U južnim regijama 46 % učenika ne uspijeva steći osnovnu razinu znanja, a vjerojatnost da će učenici u nepovoljnom položaju ostvariti slabe rezultate otprilike je tri puta veća nego kod njihovih vršnjaka u povoljnijem položaju. To bi se moglo ispraviti tako da se školama s najslabijim rezultatima posveti više pozornosti uz ciljane intervencije, uključujući poticaje za privlačenje iskusnih učitelja i nastavnika i proširenje redovitog školovanja infrastrukturnim ulaganjima u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost, i daljnjim razvojem uspješnih inicijativa kao što su „Piano Estate”, „Agenda Sud” i „Agenda Nord”. U izradi kurikuluma pomogao bi pristup utemeljen na vještinama, uz ulaganja u okviru plana za oporavak i otpornost. Nakon preliminarnih pozitivnih rezultata, daljnja ocjena pilot-projekta reforme za četverogodišnje srednje školstvo bit će važna i za oblikovanje strukturne reforme obrazovnog ciklusa. Bitno je i povećati privlačnost nastavničke struke. Nadovezujući se na reformu nastavničke struke iz plana za oporavak i otpornost, potrebni su stabilniji uvjeti zapošljavanja za nestručne nastavnike, jasnija veza između plaća, kvalifikacija i rezultata te jači profesionalni razvoj i mobilnost. U Italiji je udio osoba u dobi od 25 do 34 godine sa završenim tercijarnim obrazovanjem i zapošljivost osoba koje su nedavno diplomirale i dalje među najnižima u EU-u zbog dugotrajnog studiranja, visokih stopa napuštanja studija, slabe isplativosti i velike neusklađenosti ponuđenih i traženih vještina. Nadovezujući se na mjere u okviru plana za oporavak i otpornost, među ostalim za jačanje kompetencija u području STEM-a i umjetne inteligencije te digitalnih kompetencija na svim razinama obrazovanja, uz predstojeću reviziju kurikuluma za više sekundarno obrazovanje, potrebne su daljnje reforme, uključujući usklađivanje talijanskog sveučilišnog sustava s europskim standardima ograničavanjem besplatnog ponovnog izlaženja na ispite, uvođenje minimalnih zahtjeva u pogledu broja bodova i pohađanja predavanja, povezivanje financiranja u okviru ANVUR-a ([18]) s evaluacijama i stopom završavanja te proširenje usmjeravanja na prijelazu iz sekundarnog u tercijarno obrazovanje i promicanja STEM-a (posebno među ženama). Uključivanjem transverzalnih vještina usmjerenih na rad u sveučilišne programe i većom izloženošću učenju temeljenom na radu, posebno u okviru strukovnog obrazovanja i osposobljavanja i obveznog pripravništva na sveučilišnoj razini, može se doprinijeti zapošljivosti osoba s diplomom i ponudu vještina bolje uskladiti s potrebama tržišta rada.

([18]) ANVUR (Agenzia Nazionale di Valutazione del Sistema Universitario e della Ricerca) je talijanska nacionalna agencija za evaluaciju sveučilišnih i istraživačkih sustava.

(40) Pristup zdravstvenoj skrbi u Italiji posljednjih se godina pogoršao, o čemu svjedoče sve dulje liste čekanja za javne zdravstvene usluge i znatno veći izravni rashodi od prosjeka EU-a, velike teritorijalne razlike u pružanju usluga zdravstvene skrbi te manjak zdravstvenog osoblja. Provedbu teritorijalne reforme zdravstvene skrbi iz 2022., usmjerene na preraspodjelu usluga teritorijalne zdravstvene skrbi u nove zdravstvene ustanove, trebalo bi nastaviti i u okviru nje dovršiti i operacionalizirati sve nove ustanove (domovi zdravlja i bolnice u zajednici) na lokalnoj razini, uz strukturnu integraciju zdravstvenog osoblja u te ustanove, potpuno uvođenje interoperabilnih digitalnih zdravstvenih sustava kako bi se zajamčio kontinuitet skrbi u svim zdravstvenim strukturama i kontinuirano financiranje usluga telemedicine i kućne njege. Teritorijalnu reformu zdravstvene skrbi trebalo bi provesti u sinergiji s reformom bolničke skrbi iz 2015. i dopuniti dodatnim ciljanim politikama kako bi se učinkovito osigurao pravedan pristup zdravstvenoj skrbi u unutrašnjosti Italije. Ključno je i riješiti problem manjka zdravstvenog osoblja, posebno primjenom modela planiranja radne snage u zdravstvu za procjenu i predviđanje regionalne raspodjele, usmjeravanje ciljanih ulaganja i bolje oblikovanje politika o obrazovanju i osposobljavanju stručnjaka. Osim toga, trebalo bi povećati privlačnost ključnih zanimanja, posebno zanimanja medicinske sestre, liječnika opće prakse i liječnika hitne medicine, poboljšanjem radnih uvjeta, poticajima za razvoj karijere, zajamčenom sigurnošću i pravnom zaštitom te kvalitetnijim specijalističkim usavršavanjima. Naposljetku, trebalo bi osigurati potpunu provedbu Plana za upravljanje listama čekanja, posebno ispravljanjem nedostataka na platformi za liste čekanja, među ostalim poboljšanim mehanizmima za prikupljanje podataka, i donošenjem relevantnih uredbi, posebno onih kojima se definiraju potrebe za osobljem i utvrđuju tehničke smjernice za regionalne sustave rezervacija.

(41) Unatoč nedavnom poboljšanju rizici od siromaštva i socijalne isključenosti u Italiji i dalje su relativno visoki, posebno za djecu i obitelji, a teritorijalne razlike se povećavaju. Apsolutno siromaštvo posljednjih je godina na rekordno visokim razinama i pogađa 8,4 % kućanstava 2024., uključujući 13,8 % djece. Regionalne su razlike velike, pa je primjerice broj osoba izloženih riziku od siromaštva i socijalne isključenosti na otocima oko četiri puta veći nego na sjeveroistoku zemlje. Nedostaci u socijalnoj zaštiti, posebno za netipične radnike, samozaposlene, nezaposlene i osobe izvan tržišta rada, uz trajno prisutne slabosti u pružanju osnovnih usluga, i dalje doprinose visokom riziku od siromaštva i socijalne isključenosti. Unatoč nekim pozitivnim učincima naknada koje se temelje na doprinosima, socijalni transferi osim mirovina smanjuju siromaštvo manje od prosjeka EU-a, a to se 2025. dodatno pogoršalo. Reformiranim programom minimalnog dohotka („Assegno di Inclusione 2023”) smanjena je primjerenost minimalnog dohotka i pokrivenost njime, što je djelomično kompenzirano reformama 2025. i 2026. Premda nedavne mjere politike za potporu obiteljima idu u pravom smjeru, za borbu protiv siromaštva djece bilo bi korisno proširiti redovito školovanje i osigurati održivo financiranje školskih kantina na temelju infrastrukturnih ulaganja u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost te u skladu sa Strategijom EU-a za borbu protiv siromaštva i Europskim jamstvom za djecu. Beskućništvo je i dalje stalna i raširena pojava te ima dosta prostora za širu provedbu intervencija usmjerenih na stanovanje. Naposljetku, i dalje postoje znatni izazovi u pružanju usluga socijalne pomoći. Jasni ciljevi usluga, snažnije praćenje i bolja koordinacija na nacionalnoj razini, kao i odgovarajuće i predvidljivo financiranje, doprinijeli bi povećanju dostupnosti usluga i smanjenju teritorijalnih nejednakosti. Odgovori na te izazove doprinijeli bi i podupiranju uzlazne socijalne konvergencije, u skladu s drugom fazom analize socijalne konvergencije u skladu s okvirom za socijalnu konvergenciju, koju su provele službe Komisije ([19]).

(42) Imajući u vidu blisku međusobnu povezanost gospodarstava država članica europodručja i njihov zajednički doprinos funkcioniranju ekonomske i monetarne unije, Vijeće je u 2026. državama članicama europodručja preporučilo da poduzmu djelovanja, među ostalim u okviru svojih planova za oporavak i otpornost, u cilju provedbe Preporuke o ekonomskoj politici europodručja 2026. Kad je riječ o Italiji, preporuka br. 1 doprinosi provedbi prve, druge, treće i pete preporuke za europodručje, preporuka br. 2 doprinosi provedbi četvrte preporuke za europodručje, preporuka br. 3 doprinosi provedbi sedme i desete preporuke za europodručje, preporuka br. 4 doprinosi provedbi osme preporuke za europodručje, preporuka br. 5 doprinosi provedbi sedme preporuke za europodručje, a preporuka br. 6 doprinosi provedbi pete preporuke za europodručje.

([19]) SWD(2026) 122 – *Second-stage country analysis on social convergence in line with the Social Convergence Framework (SCF)*, 2026.

(43) Uzimajući u obzir detaljno preispitivanje koje je provela Komisija i njezine zaključke o postojanju neravnoteža, preporuke na temelju članka 6. Uredbe (EU) br. 1176/2011 navedene su u preporukama br. 1, 2, 3, 4 i 6. Politikama iz preporuke br. 1 doprinosi se uklanjanju slabosti povezanih s javnim dugom. Politikama iz preporuka br. 1, 2, 3, 4 i 6 doprinosi se uklanjanju slabosti povezanih sa slabim rastom produktivnosti, čime se podupire potencijalni rast BDP-a, a na taj način pomaže i u provedbi preporuke br. 1. Preporukama br. 1, 2, 3, 4 i 6 doprinosi se uklanjanju neravnoteža i provedbi Preporuke o ekonomskoj politici europodručja za 2026., u skladu s uvodnom izjavom 43.,

PREPORUČUJE da Italija u 2026. i 2027. poduzme djelovanja kojima je cilj:

1. Osigurati da su neto rashodi u skladu s korektivnim kretanjem koje je Vijeće preporučilo 21. siječnja 2025., s obzirom na odstupanje koje je Komisija zabilježila do 2025. u odnosu na preporučenu gornju granicu neto rashoda. Povećati ukupnu potrošnju za obranu i sigurnost te povećati pripravnost i pritom osigurati održivost duga i učinkovitost potrošnje te postupnu prilagodbu proračuna u skladu sa strukturno većom potrošnjom za obranu. Osigurati da mjere poduzete za ublažavanje posljedica povećanja cijena energije budu privremene i usmjerene na zaštitu ranjivih kućanstava ili zadovoljavanje potreba energetski intenzivnih poduzeća, održavaju poticaje za uštedu energije i da je njihov fiskalni trošak u skladu s obvezama koje proizlaze iz fiskalnog okvira EU-a. Nastaviti provoditi reforme i ulaganja na kojima se temelji produljeno razdoblje prilagodbe u skladu s preporukom Vijeća od 21. siječnja 2025. U skladu s ciljevima fiskalne održivosti uspostaviti porezni sustav koji u većoj mjeri pogoduje održivom rastu i pritom zajamčiti pravednost, među ostalim daljnjom borbom protiv utaje poreza i smanjenjem preostalih poreznih rashoda, uključujući one koji se odnose na porez na dodanu vrijednost i subvencije štetne za okoliš. Ažurirati katastarske vrijednosti, na temelju obveze iz srednjoročnog fiskalno-strukturnog plana, u okviru šireg preispitivanja politika povezanih sa stanovanjem. Pojačati rad na poboljšanju učinkovitosti i djelotvornosti javnih rashoda. Raditi na svladavanju demografskih izazova kako bi se ublažio učinak na potencijalni rast i održivost mirovinskog sustava, među ostalim privlačenjem i zadržavanjem kvalitetne radne snage te poticanjem sudjelovanja starije radne snage, posebno na jugu.

2. Osigurati kontinuitet reformi i ulaganja koji se provode u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost. Ubrzati napore za provedbu programâ kohezijske politike, na temelju, ovisno o slučaju, preraspodjele na strateške prioritete i fleksibilnosti dogovorenih u kontekstu preispitivanja okvira kohezijske politike u sredini programskog razdoblja.

3. Podupirati istraživanje i inovacije, među ostalim jačanjem javne nabave inovativnih rješenja te povećanjem usmjerenosti sveučilišta na komercijalizaciju istraživanja i karijere istraživača. Promicati mobilizaciju štednje, širenje tržišta kapitala i rast i udruživanje poduzeća, među ostalim podupiranjem uloge korporativnih i institucionalnih ulagača u poduzetnički i privatni vlasnički kapital, kao i olakšavanjem novih uvrštenja i izdavanja korporativnih obveznica. Provesti industrijsku strategiju, među ostalim kako bi se smanjile teritorijalne razlike, pojednostavnjenjem postojećih mjera politike i uzimanjem u obzir glavnih infrastrukturnih projekata.

4. Dodatno povećati djelotvornost javne uprave i dodatno pojačati administrativne kapacitete, posebno na lokalnoj razini i na jugu Italije. Dodatno smanjiti broj neriješenih predmeta i vrijeme potrebno za donošenje odluka u pravosudnom sustavu. Raditi na uklanjanju preostalih ograničenja tržišnog natjecanja, među ostalim u sektorima prometa i električne energije, i prepreka slobodnom kretanju robe.

5. Ubrzati elektrifikaciju i pojačati rad na uvođenju i skladištenju energije iz obnovljivih izvora, među ostalim potpunom provedbom reformi postupaka izdavanja dozvola, posebno na podnacionalnoj razini, i ulaganjem u elektroenergetsku mrežu. Nastaviti raditi na smanjenju klimatskih rizika i ublažavanju njihova gospodarskog učinka većom institucijskom koordinacijom, prirodnim rješenjima i pokrivenošću osiguranjem od klimatskih nepogoda. Ukloniti preostale neučinkovitosti u gospodarenju vodama i otpadom smanjenjem infrastrukturnih nedostataka, posebno u južnim regijama.

6. Nastaviti promicati kvalitetu radnih mjesta daljnjim smanjenjem segmentacije tržišta rada i podupiranjem ishodâ učinkovitog kolektivnog pregovaranja i primjerenosti plaća. Podupirati sudjelovanje na tržištu rada, među ostalim poboljšanjem aktivnih politika tržišta rada i pristupa priuštivim i kvalitetnim uslugama skrbi, uzimajući u obzir teritorijalne razlike. Nastaviti raditi na suzbijanju neprijavljenog rada. Nastaviti promicati strukovno obrazovanje i osposobljavanje i obrazovanje odraslih, među ostalim jačanjem osposobljavanja na radnom mjestu i informacija o vještinama. Poboljšati obrazovne ishode, posebno u osnovnim vještinama, i relevantnost tercijarnog obrazovanja za tržište rada. Poboljšati pravodobnu dostupnost priuštive zdravstvene skrbi, među ostalim rješavanjem problema nedostatka radne snage u ključnim zdravstvenim zanimanjima. Nastaviti povećavati opseg i primjerenost socijalne zaštite i pristup socijalnim uslugama za osobe u ranjivom položaju, posebno djecu, i pritom održati fiskalnu održivost.

Sastavljeno u Bruxellesu 10. srpnja 2026.

Za Vijeće

Predsjednik

S. HARRIS